

laith ein Gwaith

Polisi defnydd mewnol o'r Gymraeg

Cyngor Sir Gâr

Polisi a Phartneriaeth

Neuadd y Sir

Caerfyrddin

01267 22(4914) / 4008

laithGymraeg@sirgar.gov.uk

1. Gosod y cyd-destun

Cyngor Sir Gâr yw un o gyflogwr mwyaf Sir Gaerfyrddin gyda dros 8,500 o staff a 74 o aelodau etholedig. Mae gan y cyngor ynghyd a'i bartneriaid a chyflogwyr mawr eraill rôl ganolog o ran cynnig arweiniad a gosod esiampl i'w drigolion a phartneriaid mewn nifer o feysydd amrywiol iawn, ac yn ganolog i hyn oll y mae cefnogi datblygiad yr iaith Gymraeg yn y sir. Yn y cyd-destun hwn mae'n bwysig ystyried ein rôl fel darparwr gwasanaethau i gymuned ddwyieithog ond hefyd fel cyflogwr arwyddocaol o fewn poblogaeth ddwyieithog.

Ar hyd y blynyddoedd diwethaf mae'r cyngor wedi datblygu a gosod mewn lle nifer o weithdrefnau polisi a gwasanaethau uniongyrchol er mwyn, yn bennaf, alluogi'r cyhoedd i gysylltu ac ymwneud â ni yn Gymraeg neu Saesneg yn ôl eu dewis. Bu'r Cynllun Iaith Gymraeg yn gosod disgwyliadau cadarn o ran ymwneud y cyngor â'r cyhoedd ac mae'r Ganolfan Gyswllt a'r Canolfannau Gwasanaeth Cwsmer yn enghreifftiau cadarnhaol iawn o hyn yn ymarferol lle mae'r cyngor yn cynnig gwasanaeth dwyieithog naturiol.

Serch hynny, er mwyn ymateb i'r cwmp sylweddol yn nifer y siaradwyr Cymraeg o fewn y sir, sefydlodd y cyngor Weithgor Aelodau er mwyn ymdrin â'r prif feysydd, a gellir darllen adroddiad 'Y Gymraeg yn Sir Gâr' drwy'r ddolen [hon](#). Mae'r gweithgor yma wedi esblygu i fod yn Banel Ymgynghorol i Aelodau ar yr iaith Gymraeg. Mae'r cyngor wedi mabwysiadu ymagwedd fwy rhagweithiol a gosod disgwyliadau uwch i'w hun fel corff sy'n gallu arwain y ffordd o ran codi statws a chynyddu'r defnydd o'r iaith Gymraeg yn y sir. Dros gyfnod o amser bydd hyn yn arwain at ddatblygu ethos a diwylliant y cyngor fel corff naturiol dwyieithog.

Yn hynny o beth, mae datblygiad y fframwaith newydd y 'Safonau Iaith Gymraeg' yn fuddiol gan y bydd angen i'r cyngor gydymffurfio â gofynion pum safon ganolog:

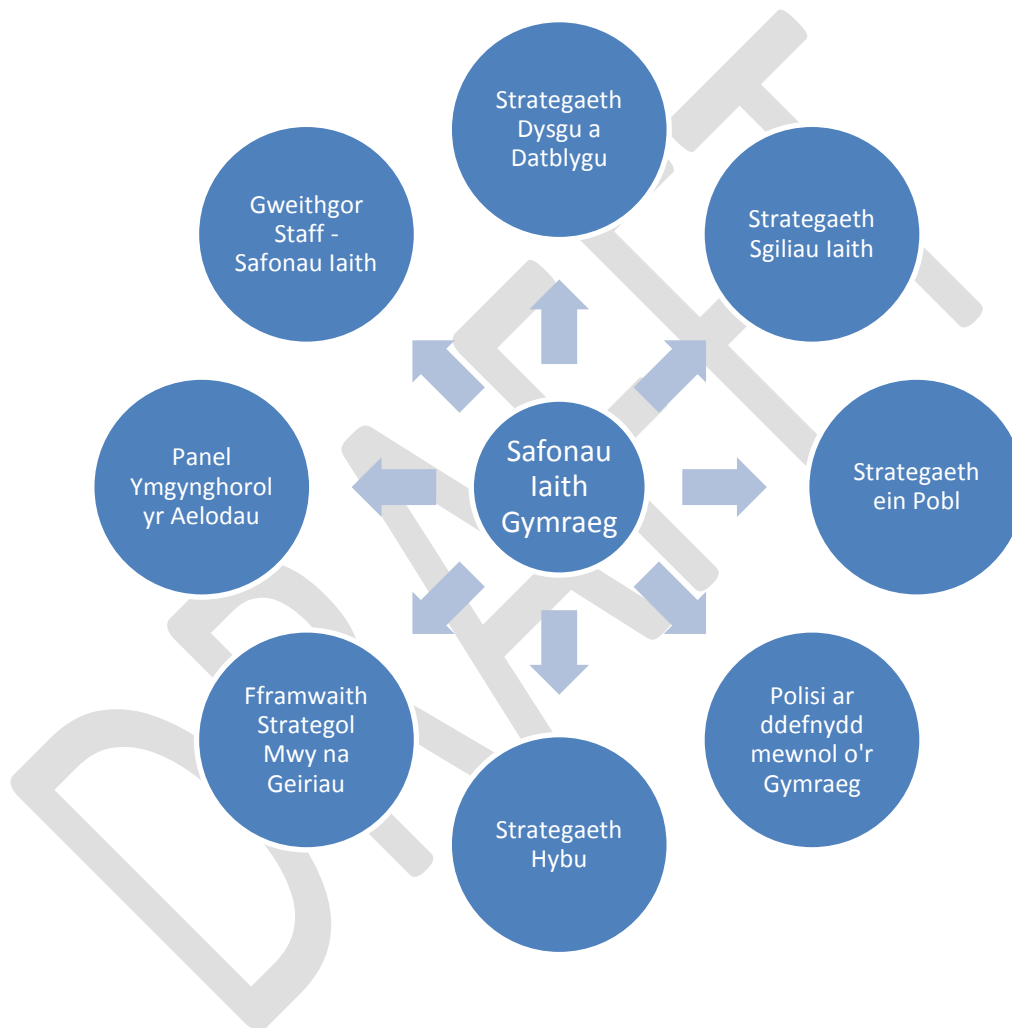
- Cyflenwi gwasanaethau;
- Llunio polisi;
- Gweithredu;
- Hybu;
- Cadw cofnodion.

Mae'r polisi hwn yn ganolog i gydymffurfiaeth y cyngor i'r Safon Gweithredu ac fe fyddwn yn ei adolygu'n flynyddol. Gellir darllen mwy am y Safonau drwy'r ddolen [hon](#).

Ein strwythur

Mae'r diagram isod yn nodi'r cyd-destun a'r prif strategaethau a grwpiau sy'n cyfrannu tuag at y Safonau Iaith.

Rhaid rhoi ystyriaeth i'r Fframwaith Mwy na Geiriau yn ogystal, yn benodol o fewn y maes iechyd, gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol. Gellir darllen mwy am y fframwaith drwy'r ddolen [hon](#).

2. Egwyddorion Cyngor Sir Gâr

Gyda Chymraeg, ynghyd â Saesneg, yn iaith swyddogol yng Nghymru, mae Cyngor Sir Gâr yn credu'n gryf fod gan ei staff, fel ei thrigolion, yr hawl i ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau bob dydd.

Golyga hyn mewn sefyllfaedd ffurfiol ac anffurfiol yn y gweithle. Mae gan swyddogion y cyngor yn ogystal â'r Cynghorwyr yr hawl i ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol wrth gymdeithasu yn y gweithle ac yn ffurfiol wrth ddarparu gwasanaethau i aelodau o'r cyhoedd. Ni ddylid cyfyngu ar yr hawl hwn,

er hynny rydym yn disgwylir ymddygiad ieithyddol sensitif oddi wrth swyddogion a chynghorwyr tuag at rhai nad ydynt yn medru'r Gymraeg.

Hoffai'r cyngor feithrin awyrgylch ddwyieithog gadarnhaol o fewn y gweithle lle bo siaradwyr Cymraeg a'r di-Gymraeg yn gwerthfawrogi'r ased unigryw sydd gan y sir yn ei phoblogaeth ddwyieithog. Bydd y cyngor yn gwerthfawrogi sgiliau ieithyddol y rhai hynny sy'n medru'r Gymraeg a dylent hwy, i ba bynnag raddau y maent yn medru'r Gymraeg, deimlo'n hyderus y gallant ddefnyddio eu sgiliau ieithyddol ym mhob agwedd o'r gwaith heb gael eu beirniadu. Rydym hefyd yn cydnabod bod angen cefnogi swyddogion yn eu hymdrechion i weithio'n ddwyieithog, gan sicrhau nad yw eu llwyth gwaith yn cynyddu o ganlyniad.

Yn ogystal, dymuna'r cyngor gael diwylliant o gydweithio a chyd-dynnu wrth i swyddogion sy'n medru'r Gymraeg rhoi cymorth i'r rhai hynny sy'n ymdrechu i ddysgu Cymraeg ac i feithrin hyder i ddefnyddio'r iaith mewn peuoedd newydd. Gall y cymorth hwn fod yn gymorth anffurfiol o ddydd i ddydd neu gall gael ei ffurfioli i berthynas dysgwr a mentor.

Egwyddorion

- Fel Cyngor, rydym yn cydnabod y Gymraeg fel sgil yn ein gweithle ac yn annog ein Cynghorwyr a staff i feithrin hyder yn eu defnydd o'r iaith
- Rydym yn gyflogwr dwyieithog, sy'n parchu hawl a dewis ieithyddol ein cwsmeriaid, Cynghorwyr a chyflogeion
- Mewn sefyllfaoedd swyddogol a ffurfiol (seminarau, cyfarfodydd, gweithdai, sesiynau hyfforddi, gohebiaeth a chylchlythyron, cyfathrebu electronig, defnyddio'r fewnryd, cyfathrebu dros y ffôn, ymgynghori, dogfennau a chanllawiau swyddogol, ac ati), bydd y cyngor yn darparu'r gwasanaethau dwyieithog y mae'n eu cynnig i'w gwsmeriaid mewnol (staff, Cynghorwyr ac ysgolion) yn ôl yr un gofynion a safonau gwasanaeth y mae'n eu cynnig i'w gwsmeriaid allanol.

Amcanion Cyngor Sir Gâr

- Byddwn yn cynyddu defnydd o'r Gymraeg o fewn y gweithle
- Byddwn yn annog defnydd o'r Gymraeg yng ngwaith y cyngor
- Byddwn yn cefnogi Cynghorwyr a swyddogion i ddatblygu sgiliau a meithrin hyder yn y Gymraeg, beth bynnag fo eu sgiliau cyfredol

- Byddwn yn sicrhau bod y Gymraeg yn rhan greiddiol o gyfarfodydd arfarnu a datblygiad proffesiynol ar draws y sefydliad
- Byddwn yn darparu ystod o gyfleoedd datblygiad proffesiynol parhaus drwy gyfrwng y Gymraeg
- Byddwn yn darparu cefnogaeth i Gynghorwyr a swyddogion i fedru gweithio yn broffesiynol drwy gyfrwng y Gymraeg, gan sicrhau defnydd o'r Gymraeg yn natblygiad technoleg fodern. Mae hyn hefyd yn cynnwys y wybodaeth a gyflwynir i Gynghorwyr drwy seminarau / digwyddiadau gwybodaeth gan ddarparwyr mewnol ac allanol.

3. Cefnogaeth y Cyngor

Cefnogaeth yr isadran Rheoli Pobl

Mae hi'n hanfodol denu staff â'r sgiliau ieithyddol angenrheidiol i'r sefydliad. Mae hyn yn cael sylw manwl yn y Strategaeth Sgiliau Iaith.

Fel rhan o'r broses cynllunio gweithlu, mae angen i reolwyr dynnu sylw at faterion datblygu staff. Mae gan reolwyr a'r isadran Rheoli Pobl gyfrifoldeb corfforaethol dros Gynllunio'r Gweithlu, ac mae sgiliau iaith staff yn rhan annatod o'r broses yma.

O Ebrill 2016 ymlaen, bydd gan staff Cyngor Sir Gâr yr hawl i'r gwasanaethau mewnol canlynol yn Gymraeg:

- contract cyflogaeth,
- gohebiaeth ynglŷn â'i gyflogaeth,
- dogfennau sy'n ymwneud a rheoli perfformiad, hyfforddiant a gyrfa,
- polisiau: ymddygiad, iechyd a lles yn y gweithle, cyflogau neu fuddion, rheoli perfformiad, amodau a phatrymau gwaith,
- gwneud cwynion,
- delio â chwynion yn eu herbyn,
- proses disgyblu.

Yn ogystal, bydd yr isadran yn cydweithio'n agos gydag adrannau wrth i ni benodi swyddogion i swyddi newydd, ac yn benodol mewn sefyllfaoedd lle nad ydy'r ymgeisydd llwyddiannus yn cyrraedd

y lefel leithyddol a osodwyd ar y swydd. Bydd yr isadran yn cefnogi'r adrannau i baratoi Cytundeb Dysgu a fydd yn cynnig yr hyfforddiant ac arweiniad priodol ar gyfer sicrhau y bydd yr unigolyn yn cyrraedd y lefel angenrheidiol o fewn yr amser a drafodwyd / cytunwyd.

Cefnogaeth y tîm Dysgu a Datblygu

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i gynnig y cyfleoedd datblygu i bawb, beth bynnag fo eu sgiliau cyfredol. Bydd hyn yn cynnwys cyrsiau i ddysgwyr ar bob lefel, cyrsiau gwella sgiliau Cymry Cymraeg, a hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith. Bydd gwahanol fathau o gyrsiau ar gael, wedi'u teilwra i hoff ddulliau dysgu staff.

Byddwn yn sicrhau bod y cyfleoedd i ddysgu'r Gymraeg yn effeithiol ac effeithlon gan wneud y defnydd gorau o adnoddau ac amser swyddogion. Pennir blaenoriaethau yng nghyd-destun y strategaeth Dysgu a Datblygu corfforaethol. Bydd y rhaglen yn cael ei hadolygu'n ganolog wrth i reolwyr neu unigolion dynnu sylw at anghenion newydd.

Bydd yr adrannau'n cydweithio â'r Uned Gyfieithu a'r Tîm Dysgu a Datblygu wrth hyfforddi a helpu swyddogion y mae angen iddyn nhw ddefnyddio mwy a mwy ar eu sgiliau Cymraeg ysgrifenedig. Bydd hyn yn cynnwys cyrsiau gloymi iaith a hyfforddiant mewn sgiliau cyfieithu.

Rydym yn cydnabod bod cefnogaeth cydweithwyr yn hanfodol wrth i ddysgwyr geisio cynyddu defnydd o'r Gymraeg yn dilyn mynychu cyrsiau, ar bob lefel. I'r perwyl hynny byddwn yn cynnal rhaglen o hyfforddiant i fentoriaid, er mwyn sicrhau eu bod yn hyderus o fewn y rôl ac yn deall y gofynion o ran mentora.

Nid yw cefnogaeth y Tîm Dysgu a Datblygu yn canolbwyntio ar ddysgu Cymraeg yn unig. Mae'n cwmpasu'r cyrsiau datblygiad proffesiynol parhaus yn ogystal ac yn ffocysu ar y meysydd canlynol:

- Recriwtio a chyfweld
- Rheoli perfformiad
- Gweithdrefnau cwyno a disgyblu
- Ymsefydlu / Anwytho
- Delio â'r cyhoedd; ac
- Iechyd a Diogelwch.

Mae rhai cyrff proffesiynol yng Nghymru'n cynnig cyrsiau drwy gyfrwng y Saesneg. Yn yr achosion hynny, bydd yr Awdurdod yn gofyn i'r cyrff gynnig cyfleoedd i fyfyrwyr drafod eu gwaith, sefyll arholiadau neu gyflwyno gwaith i'w asesu, drwy'r Gymraeg. Mewn achosion lle mae'r Awdurdod yn

gweithredu trefn o gyflwyno tystysgrifau ar sail asesu tystiolaeth o waith yr ymgeisydd, bydd yn cynnig y dewis i ymgeiswyr gael eu hasesu drwy'r Gymraeg.

Cefnogaeth yr Isadran Adfywio a Pholisi

Yr isadran Adfywio a Pholisi sy'n arwain ar weithrediad y Safonau Iaith a gellir cysylltu â'r tîm Polisi a Phartneriaeth am gymorth a chynngor. Mae'r tîm wedi paratoi cyfres o ganllawiau sydd wedi eu cyhoeddi ar fewnwyd y cynngor, a gellir eu gweld trwy ddolen y Parth Cymraeg.

Yr isadran sydd hefyd yn gyfrifol am gofrestru a datrys cwynion gan staff ynghyd â datblygiad y fewnwyd, sy'n ffynhonnell o wybodaeth yn y ddwy iaith.

Yn ogystal, gallwn gynnig cefnogaeth drwy:

- Cymorth ysgrifennu ar y fewnwyd: templedi, ymadroddion, enwau swyddi ayb
- Rhyngwyneb Microsoft Cymraeg gyda gwirydd sillafu
- Ymholiadau Gwirydd gramadeg a geiriadur Cysgliad
- Prosiectau Arweinwyr iaith

Cefnogaeth y Tîm Cyfathrebu a Marchnata

Dylid paratoi gwybodaeth a chanllawiau'r gweithle i Gynghorwyr a staff yn ddwyieithog. Gall y tîm Cyfathrebu a Marchnata gynnig cynngor ar bob agwedd o gyflwyno a dylunio gwybodaeth, er mwyn sicrhau ei fod yn glir, cyson ac yn hygyrch. Rhaid i swyddogion gysylltu â'r tîm wrth gynllunio unrhyw ohebiaeth mewnol er mwyn sicrhau bod y wybodaeth cyfrwng Cymraeg yn cael ei hyrwyddo i Gynghorwyr a staff.

Cefnogaeth yr Uned Gyfieithu

Mae gan y cynngor Uned Gyfieithu broffesiynol sy'n medru cynnig cefnogaeth i holl swyddogion i weithio yn ddwyieithog. Rhaid i swyddogion i gysylltu â'r uned wrth gynllunio gwaith er mwyn i ni fedru amserlenni'r gefnogaeth sydd ei angen. Yn ogystal â chyfieithu testun ar gyfer strategaethau, adroddiadau ac ati, mae'r Uned yn cynnig cefnogaeth o ran prawf ddarllen a gwirio yn y ddwy iaith, os cynllunnir hynny ymlaen llaw.

4. At y dyfodol: meysydd datblygu

Mae'r polisi hwn yn fan cychwyn ar gyfer cyflwyno'r egwyddorion i'n gweithle a rhaid cofio mai taith dros gyfnod hir yw hwn. Byddwn yn adolygu'r polisi yn rheolaidd, yn gwahodd adborth gan staff ac yn dilyn datblygiadau lleol a chenedlaethol i hwyluso defnydd o'r iaith.

Bydd y meysydd canlynol yn flaenoriaeth ar gyfer y cyfnod cyntaf o weithredu:

- Datblygu ar yr egwyddor o gyfathrebu ar y ffôn yn fewnol
- Ymgyrch benodol i staff sydd heb gyswllt swyddfa
- Codi proffil y Gymraeg yn ein gweithle
- Cydweithio gyda chyrrff eraill
- Rhaglen Dysgu a Datblygu newydd
- Ymchwil staff o ran defnydd mewnol o'r Gymraeg
- Cyfieithu peirianyddol (Datblygwyd y system gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru mewn partneriaeth â Microsoft. Bydd yn cynnwys gwasanaethau a chymwysiadau a fydd yn darparu cymorth mewn perthynas â chynnyrch a gwasanaethau Microsoft, gan gynnwys Word ac Outlook)
- Adnoddau i staff ar fewnwyd y cyngor

5. Sgiliau iaith ein gweithlu

Mae hi'n ofynnol i'r cyngor i gadw cofnod manwl o sgiliau iaith ein gweithlu a byddwn yn gwneud hyn drwy ein meddalwedd Adnoddau Dynol, Resource Link. Mae'r wybodaeth yma yn hanfodol i ni wrth ddatblygu'r polisi mewnol ymhellach ac er mwyn sicrhau bod y gefnogaeth gywir mewn lle ym maes Dysgu a Datblygu ac wrth gynllunio adnoddau eraill.

Byddwn yn cynnal awdit o sgiliau iaith ein gweithlu bob dwy flynedd ond bydd cyfle i bob aelod o staff i ddiweddarau ei gofnod personol neu gyflwyno cais i ddiweddarau yn dilyn hyfforddiant ac ati. Mae'r cyngor wedi mabwysiadu fframwaith asesu sgiliau iaith, yn seiliedig ar y Fframwaith ALTE a byddwn yn cadw cofnod yn seiliedig ar y 'datganiadau medru' o fewn y fframwaith.

6. Ffynonellau gwybodaeth

Canllawiau Cyngor Sir Gâr - http://brian/parthcymraeg/SitePages/Canllawiau_Safonau_iaith.aspx

Gwefan 'Cymraeg' Llywodraeth Cymru - <http://cymraeg.gov.wales/?lang=cy>

Gwefan Comisiynydd y Gymraeg – <http://www.comisiynyddygyymraeg.cymru/Pages/Croeso.aspx>

Gwefan Prifysgol y Drindod Dewi Sant – <http://www.ydds.ac.uk/>

Gwefan Canolfan Bedwyr - <https://www.bangor.ac.uk/canolfanbedwyr/index.php.cy>

Gwefan y Ganolfan Dysgu Cymraeg i Oedolion – <http://maescymraegioedolion.cymru/>

Gwefan Y Bont - <http://www.ybont.org/>

7. Y Gymraeg - Cyfle i bawb

Dwi'n ddi-Gymraeg, felly, nid yw hyn yn rhan o'm dyletswyddau i...

Mae'r Gymraeg yn gyfle i bawb, ac mae gan bob yr un ohonom sy'n cynrychioli ac yn gweithio i Gyngor Sir Gâr yr un ddyletswydd a dylanwad wrth weithredu'r Safonau a hyrwyddo'r Iaith. Ble bynnag fo lleoliad ein swydd, boed ar y llinell flaen neu mewn swydd dechnegol, rydym oll yn darparu gwasanaethau i gwsmeriaid allanol a chwsmeriaid mewnol. Bydd nifer ohonom hefyd yn darparu cefnogaeth i Aelodau Etholedig ac ysgolion. Nid yw'r Iaith yn fygythiad i neb; yn hytrach, mae'n gyfle.

Dwi'n hapus i siarad Cymraeg yn gymdeithasol, ond dwi ddim yn teimlo'n hyderus i weithio drwy gyfrwng y Gymraeg.

Rydym yn cydnabod bod angen amser a chefnogaeth er mwyn cyflwyno a datblygu'r Gymraeg ym myd gwaith. Er hynny, gofynnwn i bawb i gydnabod fod y Gymraeg yn sgil yn ein gweithle ac i ymrwymo i gyflwyno ymarferion gwaith newydd drwy gyfrwng y Gymraeg i'w diwrnod gwaith. Ystyriwch ddrafftio neges e-bost neu beth am baratoi cyflwyniad dwyieithog? Os ydych chi'n mynychu pwyllgorau, ystyriwch ymateb i gwestiynau yn y Gymraeg neu geisio esbonio rhai sleidiau yn Gymraeg. Bydd eich camau chi yn siŵr o annog eraill.

Dwi'n medru'r Gymraeg ond mae gweithio yn y ddwy Iaith yn cymryd amser.

Rydym yn cydnabod bod gweithio mewn dwy Iaith yn cymryd amser, ond wrth baratoi dwy ddogfen / dau adroddiad ac ati law yn llaw, mae mwy o gyfle i chi ystyried y darlennydd, gan sicrhau ei fod yn hygyrch a dealladwy i'r gynulleidfa. Ar ddiwedd y dydd, mae'n bwysig ein bod fel cyngor, yn paratoi gwybodaeth sydd wedi ei deilwra ar gyfer ein cwsmeriaid. Ystyriwch nifer y geiriau rydych yn ei baratoi - a oes modd cyflwyno'r wybodaeth mewn ffordd fwy syml a darllenadwy? Ac wrth gwrs, y mwyaf y gwnewch chi ddefnyddio'r ddwy Iaith law yn llaw, fe ddaw terminoleg yn fwy cyfarwydd i chi, a bydd yr amser paratoi yn lleihau bob tro.

Dwi'n rheoli tîm, sut fedra i gyflwyno'r Gymraeg?

Mae nifer o gamau positif gall rheolwyr eu cymryd er mwyn creu awyrgylch ac ethos dwyieithog i'w tîm, wrth sicrhau bod swyddogion sy'n medru'r Gymraeg a swyddogion di-Gymraeg yn teimlo'n hyderus a chyfforddus. Yn gyntaf i gyd, sicrhewch bod pob aelod o'r tîm wedi cwblhau'r awdit sgiliau a'ch bod chi yn gwbl ymwybodol o'r sgiliau o fewn eich tîm. Gallwch deilwra eich camau gweithredu yn unol â hyn. Yn ail, sicrhewch eich bod yn cynnal cyfarfodydd Helpu Pobl i Berfformio / arfarnu staff yn rheolaidd er mwyn trafod anghenion dysgu gan weithio'n agos â'r tîm Dysgu a Datblygu er mwyn gwireddu hyn.

Sicrhewch fod gan bob aelod o staff fynediad at y llinynnau gwddf corfforaethol a'r bathodynau iaith Gwaith. Cysylltwch â'r tîm Polisi a Phartneriaeth os oes angen mwy o adnoddau neu os oes angen eu teilwra ar gyfer eich gweithle. Beth am gyflwyno agenda a phwyntiau gweithredu dwyieithog i gyfarfodydd tîm neu baratoi e-bost diweddar yn y ddwy iaith? Beth am gynnal awdit o'r adnoddau sydd ar gael i'ch tîm ac edrych o amgylch eich gweithle i sicrhau bod y Gymraeg yn weladwy? Ydy pawb yn ymwybodol o'r cyfleoedd sydd ar gael drwy Dysgu a Datblygu? Yn bennaf oll, byddwch yn gefnogol gan gynnig pob cyfle posib i swyddogion i ddysgu a defnyddio'r iaith Gymraeg.

Os oes gennych unrhyw ymholiadau ynghylch y polisi, cysylltwch â'r:

Tîm Polisi a Phartneriaeth

Adfywio a Pholisi

Neuadd y Sir

SA31 1JP

laithGymraeg@sirgar.gov.uk

01267 224008 / 4914